

דבר הנשיא

חברי וחברות האקדמיה, קוראים וקוראות נכבדים,

פרופ' דוד ראל
נשיא האקדמיה

שנה סוערת ורבת אתגרים עברה על המדינה כולה, וכך גם עלינו באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. שנה שבה נדרשנו לעמוד איתן אל מול איומים ביטחוניים מבחוץ אך גם מול איומים חסרי תקדים מבית – על עצמאות מערכת ההשכלה הגבוהה, על חוסנם של מוסדות תרבות ורוח, על החופש האקדמי ועל צביונה הדמוקרטי של מדינת ישראל.

יותר משנה חלפה מאז המתקפה הרצחנית של חמאס ב-7 באוקטובר, והמציאות הביטחונית נותרת סבוכה, שברירית ומורכבת. המלחמה נוגעת בכל בית בישראל, ובייחוד במשפחות החטופים, ההרוגים והפצועים, במפגנים ובעשרות אלפי המשפחות הנושאות בנטל

הכבד של שירות מילואים ממושך, כשהן מתמודדות עם המחיר הכלכלי, המשפחתי והנפשי של היעדרות ממושכת של יקיריהן. בעוד המלחמה מרובת החזיתות נמשכת ללא סיום נראה לעין, כמאה מאזרחינו עדיין שבויים בעזה, כבר כ-14 חודשים ארוכים כנצח. חייבים להגביר את המאבק הציבורי עד לשחרורו של אחרון החטופים.

בתקופה זו של אתגרים לאומיים חסרי תקדים, תפקידה של האקדמיה ושלי כעומד בראשה מקבלים חשיבות מכרעת. לאורך השנה פרסמו מועצת האקדמיה וחבריה גילויי דעת נחרצים המזהירים מפני הסכנות הטמונות במהלכי הרפורמה המשפטית. הבהרנו כי פגיעה בעצמאות המוסדות האקדמיים וכמה משינויי החקיקה המקודמים יובילו בהכרח לפגיעה במעמדה המדעי הבין-לאומי של ישראל, לפגיעה בשיתופי פעולה בין-לאומיים, לירידה בתקציבי המחקר ובמענקים הבין-לאומיים שבהם זוכים חוקרים ישראלים, ולבריחת מוחות.

מצער במיוחד לראות כי דווקא מתוך הממשלה והדרג הפוליטי – אלו שאמורים לחזק ולטפח את המחקר ואת ההשכלה הגבוהה – מגיעים ניסיונות שיטתיים להחליש את העולם האקדמי והתרבותי ולפגוע במעמדו ובעצמאותו. ההשכלה הגבוהה והמחקר המדעי הם מאבני היסוד של חוסנה הביטחוני, הכלכלי והלאומי של ישראל, והם חיוניים היום, יותר מתמיד, לעתידה של המדינה. במקום לערער את מעמדם, על ההנהגה המדינית לפעול לחיזוקם ולביצורם.

בימים אלה חשיבותו של מידע מהימן ומבוסס מחקר גדולה מתמיד. האקדמיה, כגוף ממלכתי עצמאי וניטרלי, קיבלה עליה לחזק את תפקידה על פי חוק לתת ייעוץ מדעי לממשלה ולמקבלי ההחלטות. השנה הקמנו את האגף לייעוץ וקשרי ממשל, שמטרתו לחזק את הקשר בין האקדמיה למערכת הממשלתית ולהעמיד לרשות מקבלי ההחלטות את מיטב הידע המדעי העדכני.

האגף החדש מרכז את פעילות הייעוץ של האקדמיה במגוון תחומים קריטיים למדינה, ממשבר האקלים ועד ביטחון תזונתי, תוך כדי גיוס מיטב המומחים מהארץ ומהעולם. פעילות זו משקפת את מחויבותנו העמוקה להמשיך ולקדם מדיניות מבוססת מדע ונתונים, החיונית במיוחד בעת הזאת.

אתגר גדול נוסף שעיימו אנו מתמודדים הוא הביטויים הגוברים של חרם אקדמי על ישראל. פעלנו ללא לאות בזירה הבינלאומית להידוק הקשרים עם אקדמיות עמיתות ברחבי העולם. קיימנו כינוסים משותפים חשובים עם האקדמיה הלאומית של ארצות הברית בנושאי התפלת מים ושיפור גידולים, עם החברה המלכותית הבריטית בנושא תהליכים תפיסתיים במוח ובמדעי המחשב, וכן קיימנו פעילות משותפת עם האקדמיה למדעים של ברלין-ברנדנבורג. נשאתי דברים בכמה אירועים בחו"ל, בין השאר באספה הכללית של ארגון כלל האקדמיות האירופיות (ALLEA) בברלין. במפגשים כאלה אני מפציר בראשי ארגוני המדע לפעול נגד השימוש בחרמות אקדמיים ונגד גילויי אנטישמיות ואנטי-ישראליות. בנוסף, שלחתי כמה מכתבים לאקדמיות עמיתות, ובהם ביקשתי מהן לפעול לחיזוק קשרי המדע עם ישראל ולהביע התנגדות פעילה לגילויי חרם אקדמי.

במישור הפנימי המשכנו לקדם את המצוינות המדעית דרך מגוון פעילויותינו. הרחבנו את תוכניות המלגות והפרסים של האקדמיה, כולל השקת תוכנית מלגות חדשה ויוקרתית לתלמידי מחקר במדעי הרוח והחברה, ביוזמתה ובהובלתה של הנשיאה לשעבר, פרופ' נילי כהן. האקדמיה הצעירה הישראלית הגבירה את פעילותה, ערכה סקר חשוב על השפעות המלחמה על הסגל האקדמי וקיימה כינוסים חשובים בנושאי חקלאות וסדנאות רבות לסגל הצעיר. קיימנו כינוס חשוב בנושא "מדינה בשבר עמוק: איך יוצאים מזה?" שדן באתגרים ובהזדמנויות של "היום שאחרי" המלחמה ועוד עשרות כינוסי מדע שפנו לאנשי מקצוע וגם לקהל הרחב, בהשתתפות חשובי החוקרים בארץ ובעולם.

הרחבנו במידה ניכרת את נוכחותנו הדיגיטלית, והיום יש יותר מ-1,800 הרצאות מדעיות הזמינות בחינם בערוץ היוטיוב שלנו, והמשכנו במיזם החשוב של ראינות החברים, המתעד את סיפוריהם האישיים והמדעיים של חברי וחברות האקדמיה.

בשעה זו אני סבור שעלינו לשאול את השאלה המהותית: מהו תפקידה של האקדמיה בתקופה כה מורכבת בחיי המדינה? התשובה חורגת הרבה מעבר למחקר המדעי גרידא. אנו נושאים באחריות לקידום חברה המושתתת על ערכים של אמת, דעת ודיאלוג. על האקדמיה, כמגדלור של ידע וחשיבה ביקורתית, להוביל את המאמץ ליצירת שיח מבוסס עובדות, מכבד ומאחד. כנשיא האקדמיה הלאומית למדעים אני רואה זאת כחובתי להוביל מאמץ זה בנחישות ובאחריות אגב שמירה על עצמאותה של האקדמיה ועל מחויבותה לחיזוק חוסנה המדעי, התרבותי והערכי של מדינת ישראל.

שלכם בברכה,

פרופ' דוד הראל

נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים